

Konsekvensutredning avseende förslag till ändring av Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:48) om ämnesplan för ämnet svenska för döva i gymnasieskolan och av Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:14) om examensmål för yrkesdansarutbildningen i gymnasieskolan.

Bakgrund

Regeringen har den 9 mars 2017 beslutat om förtydliganden och förstärkningar i styrdokument – bl.a. i läroplaner för grundskolan och gymnasieskolan– för att tydliggöra skolans uppdrag att stärka elevernas digitala kompetens¹. Ändringarna avser bl.a. att eleverna ska använda och förstå digitala system och tjänster, att eleverna ska kunna lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt sätt med användning av digital teknik samt att eleverna blir stärkta i sin källkritiska förmåga.

Ändringar har gjorts i bl.a. gymnasieskolans ämnesplaner för svenska och svenska som andraspråk. Digital läsning och digitala texter omfattas tydligare liksom digitaliseringens påverkan på texter och kommunikation. Ändringar har även gjorts i examensmålen för gymnasieskolans nationella program. När det gäller examensmålen för vissa yrkesprogram har de uppdaterats med formuleringar om digital kompetens som är anpassat för de yrken som programmen leder till.

Ändringarna i ämnesplanerna och examensmålen träder i kraft den 1 juli 2017 och de nya lydelserna får tillämpas första gången på kurser och gymnasiearbeten som påbörjas efter ikraftträdandet. De nya lydelserna ska tillämpas första gången på kurser och gymnasiearbeten som påbörjas efter den 30 juni 2018. För kurser och gymnasiearbeten som har påbörjats innan de nya lydelserna tillämpas första gången gäller fortfarande äldre bestämmelser.

När det gäller ämnesplaner för ämnet svenska för döva i gymnasieskolan och examensmålen för de nationella profilerna inom yrkesdansarutbildningen får Skolverket besluta om föreskrifter. Skolverket har därför tidigare beslutat föreskrifter om examensmålen för yrkesdansarutbildningen och om ämnesplanen avseende ämnet svenska för döva². Eftersom det är Skolverket som får besluta i dessa fall har föreskrifterna inte ändrats av regeringen den 9 mars 2017.

¹ Se <http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2017/03/starkt-digital-kompetens-i-laroplaner-och-kursplaner/> inklusive promemoria av den 9 mars 2017, ”Starkt digital kompetens i skolans styrdokument”. Se även förordning (SKOLFS 2017:15) om ändring i förordningen (SKOLFS 2010:261) om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena samt förordning (SKOLFS 2017:10) om ändring i förordningen (SKOLFS 2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program.

² Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:48) om ämnesplan för ämnet svenska för döva i gymnasieskolan och Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:14) om examensmål för yrkesdansarutbildningen i gymnasieskolan.

A Allmänt

1. Beskrivning av problemet och vad Skolverket vill uppnå

Regeringen har, som nämnts, genom beslut den 9 mars 2017 genomfört ändringar i vissa av gymnasieskolans styrdokument. Av 1 kap. 3 § och 4 § tredje stycket gymnasieförordningen (2010:2039) samt 15 § förordningen (2011:7) om dansarutbildning följer, för så vitt nu är relevant, att Skolverket får besluta föreskrifter om ämnesplanen avseende ämnet svenska för döva inom gymnasieskolan och om examensmålen för de nationella profilerna inom yrkesdansarutbildningen.

Skolverket anser att det mot bakgrund av regeringens beslut om ändringar i gymnasieskolans ämnesplaner för svenska och svenska som andraspråk och i examensmålen för vissa yrkesprogram finns behov av att göra följdändringar i ämnesplanen avseende svenska för döva och i examensmålen för yrkesdansarutbildningen. Ändringarna bör i så hög grad som möjligt motsvara de som har gjorts i övriga styrdokument gällande gymnasieskolan. Skolverkets slutsatser i denna del grundas i att det inte bedöms finnas några skäl för att göra en saklig åtskillnad i styrdokumenten när det gäller nu aktuella elever i förhållande till de som omfattas av regeringens beslut.

Skolverket föreslår därför ändringar av SKOLFS 2011:48 och av SKOLFS 2011:14 i syfte att säkerställa att nu aktuella elever ges förutsättningar att få samma digitala kompetens som övriga elever inom gymnasieskolan.

När det gäller ändringarnas innehåll och placering bedömer Skolverket att det inte är möjligt eller önskvärt att i alla delar exakt följa regeringens ändringar i övriga ämnesplaner och examensmål. Detta motiveras av att examensmålen för yrkesdansarutbildningen bör vara anpassade för de yrken som detta program leder till. När det gäller ämnesplanen i svenska för döva har regeringens ändringar i andra ämnen följts men anpassats då det inte kan krävas att döva eller hörselskadade elever uppfyller krav rörande muntlig framställning. Därutöver har justeringar skett av kunskapskraven för betyget A i kursen svenska för döva 2. Detta gäller kunskaper kring centrala litteraturvetenskapliga begrepp där ordet ”få” är borttaget för att följa motsvarande ändringar som regeringen har gjort i kursen svenska 2. I denna del har vidare en språklig justering gjorts av ordet ”dem”. Dessa konsekvensändringar har gjorts för att det inte finns skäl att berörda elever behandlas annorlunda än andra elever.

Skolverket föreslår därför följande ändringar.

Examensmål – yrkesdansarutbildningen (SKOLFS 2011:14)

Skolverket föreslår att examensmålen för yrkesdansarutbildningen ändras genom att följande formulering läggs till:

”Utbildningen ska också ge eleverna kunskaper om upphovsmän och artisters rättigheter i digitala sammanhang.”

Ämnesplan – svenska för döva (SKOLFS 2011:48)

Ändringarna innebär tillägg och justeringar i ämnets syfte, i det centrala innehållet och i kunskapskraven. De flesta förslagen avser förstärkning av den digitala kompetensen. Som nämnts har även vissa andra justeringar skett.

2. Beskrivning av alternativa lösningar för det Skolverket vill uppnå och vilka effekterna blir om någon reglering inte kommer till stånd

Genom förslagen till ändringar av examensmålen inom yrkesdansutbildningen och förslagen till förtydligande av digital kompetens i ämnesplanen avseende svenska för döva säkerställs en likvärdighet då även dessa elevgrupper får möjlighet att utveckla sin digitala kompetens. När det gäller övriga ändringar i ämnesplanen avseende svenska för döva säkerställer även dessa en likvärdighet genom att nu aktuella elever ges möjlighet att få motsvarande kunskaper som elever som genomgår utbildning i ämnet svenska.

Skolverket kan avstå från att besluta om nuvarande förslag till ändringar. Skolverket bedömer att detta alternativ skulle medföra att utbildningarna inte revideras och uppdateras på det sätt som sker inom övriga delar av gymnasieskolan. Utan dessa förändringar riskerar nu aktuella elevgrupper att inte få motsvarande kunskaper som övriga elever inom gymnasieskolan. För elever inom yrkesdansutbildningen kan detta innebära att de inte blir väl rustade för den moderna arbetsmarknaden. För elever som undervisas i ämnet svenska för döva kan det innebära att de inte får samma utbildning som hörande elever.

3. Uppgifter om vilka som berörs av regleringen

När det gäller förslaget till ändringar i examensmålen inom yrkesdansutbildningen berör förslagen i huvudsak elever som genomgår yrkesdansutbildningen, lärare som undervisar inom denna utbildning, rektorer vid skolenheten som erbjuder denna utbildning samt huvudmannen för denna utbildning.

Enligt Skolverkets statistik genomgår 48 elever under läsåret 2016/17 utbildning till yrkesdansare inom gymnasieskolan. Utbildningen erbjuds av Kungliga Svenska Balettskolan som är en kommunal skola med Stockholms stad som huvudman.

När det gäller förslaget till ändringar i ämnesplanen svenska för döva får Örebro kommun i sin gymnasieskola anordna utbildning för elever som t.ex. är döva och hörselskadade och är beroende av en teckenspråkig miljö. Utbildningarna kallas riksgymnasiet för döva (RGD) eller riksgymnasiet för hörselskadade (RGH). Huvudmannaskapet för utbildningarna är kommunalt och det sker riksintag till fyra skolenheter. När det gäller utbildningarnas innehåll får döva elever i stället för svenska eller svenska som andraspråk läsa svenska för döva som gymnasiegemensamma ämnen.³

Utöver det ovan angivna får döva elever eller hörselskadade elever som är beroende av teckenspråk på program i gymnasieskolan läsa svenska för döva som gymnasiegemensamma ämnen i stället för svenska eller svenska som andraspråk. Beslut om detta fattas av rektorn. Denna rätt är inte uttryckligt begränsad att enbart gälla i vissa fall.⁴

Med beaktande av det ovanstående bedömer Skolverket att det får antas att de föreslagna ändringarna avseende ämnet svenska för döva främst kan komma att beröra elever som utbildas vid någon av skolenheterna i Riksgymnasiets regi. Som en följd av detta borde även Örebro kommun, lärare som undervisar i ämnet svenska för döva inom riksgymnasiet och rektorer vid dessa skolenheter främst kunna komma att beröras av ändringarna.

Även andra huvudmän, lärare, rektorer och elever kan dock komma beröras av dessa ändringar. Skolverket bedömer att det inte är möjligt att i nu aktuellt fall få uppgifter om omfattningen av berörda.

Generellt kan även leverantörer av olika former av tjänster och produkter riktade till skolor, t.ex. läromedelsföretag, beröras.

³ Se i denna del 10 kap. gymnasieförordningen.

⁴ Se 4 kap. 10 a § andra och tredje stycket gymnasieförordningen.

4. Uppgifter om de bemyndiganden som Skolverkets beslutanderätt grundar sig på

När det gäller ändringarna avseende Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:14) om examensmål för yrkesdansarutbildningen i gymnasieskolan finns bemyndigandet i 15 § förordningen (2011:7) om dansarutbildning.

När det gäller ändringarna avseende Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:48) om ämnesplan för ämnet svenska för döva i gymnasieskolan finns bemyndigandet i 1 kap. 4 § tredje stycket gymnasieförordningen (2010:2039).

5. Uppgifter om vilka kostnadsmässiga och andra konsekvenser regleringen medför och en jämförelse av konsekvenserna för de övervägda regleringsalternativen

Kostnadsmässiga konsekvenser

När det gäller förslaget till ändringar i examensmålen inom yrkesdansarutbildningen kan ändringarna komma att medföra kostnader för huvudmannen. Eleverna inom utbildningen ges nu uttryckligen rätt att få kunskaper om upphovsmäns och artisters rättigheter i digitala sammanhang. Av 2 kap. 8 § skollagen (2010:800) framgår att det är huvudmannen som ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. Avseende förslaget till ändringar kan det antas att ett sätt att genomföra detta är att lärare inom yrkesdansarutbildningen ges i uppdrag att förmedla nu angivna kunskaper. Detta kan i sin tur medföra behov av att läsa in sig på området och därefter planera undervisning i denna del. Utöver detta kan kostnader även uppstå för huvudmannen om denne tidigare inte har investerat i infrastrukturell utbyggnad och inköp av digitala verktyg. Kostnader kan även uppstå för kompetensutvecklingsinsatser av annan personal än ovan angivna lärare. Huvudmannen behöver göra en bedömning av behovet i verksamheten (se även Skolverkets redovisning av uppdraget om förslag till nationella it-strategier för skolväsendet.⁵). Skolverket bedömer dock att en del av kostnaderna kan föräntas redan av regeringens beslut om ändringar i ämnesplanerna för svenska och svenska som andraspråk. Detta då huvudmän för gymnasieskolor redan genom regeringens beslut om ändringar i ämnesplanerna för svenska och svenska som andraspråk måste anpassa sig till de nya förutsättningarna. Mot denna bakgrund bedömer Skolverket att kostnaderna i denna del får anses vara av ringa omfattning.

När det gäller förslaget till ändringar i ämnesplanen svenska för döva kan det inledningsvis konstateras att detta ämne kan behöva erbjudas av alla gymnasieskolor. Detta då döva eller hörselskadade elever som är beroende av teckenspråk på program i gymnasieskolan, efter beslut av rektor, får läsa svenska för döva som gymnasiegemensamma ämnen i stället för svenska eller svenska som andraspråk.

Skolverket bedömer att förslagen i denna del kan medföra kostnader för huvudmän som inte redan har investerat i infrastrukturell utbyggnad och inköp av digitala verktyg. Det kan även uppstå kostnader för kompetensutvecklingsinsatser av personal. Kostnaderna beror på vilken digital kompetens och utrustning som finns idag på skolorna. Respektive huvudman behöver göra en bedömning av behovet i verksamheten (se även Skolverkets redovisning av uppdraget om förslag till nationella it-strategier för skolväsendet.⁶).

⁵ Se Redovisning av uppdraget om att föreslå nationella IT-strategier för skolväsendet, 2016-04-27, dnr 2015:01153

⁶ Se dnr 2015:01153

Skolverket konstaterar dock att kostnader kan föränledas redan av regeringens beslut om ändringar i ämnesplanerna för svenska och svenska som andraspråk. Detta då huvudmän för gymnasieskolor redan genom regeringens beslut om ändringar i ämnesplanerna för svenska och svenska som andraspråk måste anpassa sig till de nya förutsättningarna.

Mot bakgrund av detta bedömer Skolverket att de kostnader som i sig kan uppstå enbart på grund av ändringar i ämnesplanen avseende svenska för döva i hög utsträckning får anses vara av begränsad omfattning.

Barns bästa m.m.

Skolverket bedömer att förslaget är förenligt med barnkonventionens artiklar och bestämmelsen i 1 kap. 10 § skollagen (2010:800) om att barnets bästa ska vara utgångspunkten i all utbildning. Detta då förslagen i huvudsak syftar till att skapa förutsättningar för att nu aktuella elever kan få motsvarande kunskaper som övriga elever i gymnasieskolan. Skolverket bedömer härvid att myndigheten har ett tillräckligt underlag för att kunna bedöma att förslaget är förenligt med barnets bästa. Skolverket har därför inte inhämtat barnens egna åsikter vid framtagandet av ändringsföreskriften.

När det gäller funktionshindersfrågor har Skolverket särskilt tagit hänsyn till funktionshindersperspektivet. Förslagen till ändringar avseende ämnesplanen i svenska för döva syftar till att elever som genomgår undervisning i ämnet ska kunna få motsvarande kunskaper som övriga elever i gymnasieskolan, dvs. att de får likvärdiga utbildningar. Som redovisats ovan har förslagen utgått från samt anpassats i förhållande till regeringens beslut. Skolverket har då utgått från de nu aktuella elevernas förutsättningar och behov.

Skolverket bedömer att förslaget inte medför några särskilda konsekvenser vad gäller nationella minoriteter eller jämställdhet.

6. Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Regleringen bedöms inte ha någon anknytning till de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

7. Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser

När det gäller tidpunkten för ikraftträdande av förslagen bedömer Skolverket att det är önskvärt att Skolverkets förslag träder i kraft i så nära anslutning som möjligt till regeringens ändringar i övriga styrdokument.

När det gäller regeringens ändringar i ämnesplanerna för de gymnasiegemensamma ämnena, såsom svenska och svenska som andraspråk, samt i examensmålen för gymnasieskolans nationella program träder dessa ändringar i kraft den 1 juli 2017. De nya lydelserna får tillämpas första gången på kurser och gymnasiearbeten som påbörjas efter ikraftträdandet och de ska tillämpas första gången på kurser och gymnasiearbeten som påbörjas efter den 30 juni 2018. Regeringen har vidare beslutat att äldre bestämmelser fortfarande gäller för kurser och gymnasiearbeten som har påbörjats innan de nya lydelserna tillämpas för första gången.

Mot bakgrund av det nämnda bedömer Skolverket att nuvarande förslag kan och bör träda i kraft så snart detta är möjligt vilket är den 1 oktober 2017. Skolverket anser dock att det är önskvärt att göra det möjligt för huvudmän att kunna välja att tillämpa de nya föreskrifterna redan från början av läsåret 2017/18. Mot bakgrund av detta föreslår Skolverket att de

nya föreskrifterna ska få tillämpas första gången på kurser och gymnasiearbeten som påbörjas läsåret 2017/18 och att de annars ska tillämpas första gången på kurser och gymnasiearbeten som påbörjas efter den 30 juni 2018. Syftet är att alla elever ska ges möjlighet att innehållsmässigt få samma utbildning och då oavsett om man läser till exempel ämnet svenska eller ämnet svenska för döva. Skolverket föreslår vidare att äldre bestämmelser fortfarande ska gälla för kurser och gymnasiearbeten som har påbörjats innan läsåret 2017/18 eller innan bilagan i den nya lydelsen tillämpas första gången.

Skolverket bedömer att det inte finns behov av några speciella informationsinsatser, då ändringarna är av begränsad art.

B Kommuner och landsting

Regleringen bedöms inte få effekter för kommuner eller landsting.

C Företag

Regleringen bedöms kunna få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt.

1. Beskrivning av antalet företag som berörs, vilka branscher företagen är verksamma i samt storleken på företagen

Yrkesdansarutbildningen bedrivs enbart vid en skola med kommunal huvudman.

Avseende förslagen till ändringar i ämnesplanen i svenska för döva bedöms ändringarna främst kunna påverka en kommunal huvudman i form av Örebro kommun. Utöver detta kan dock enskilda huvudmän för gymnasieskolor komma att påverkas då elever som undervisas i ämnet svenska för döva kan finnas inom fristående gymnasieskolor. Vidare kan leverantörer av olika former av tjänster och produkter riktade till skolan, t.ex. läromedelsföretag, beröras. Skolverket anser att det i nuvarande fall inte är möjligt att närmare bedöma hur många huvudmän respektive leverantörer som kan komma att beröras.

2. Beskrivning av vilken tidsåtgång regleringen kan föra med sig för företagen och vad regleringen innebär för företagens administrativa kostnader

Förslagen kan innebära en viss extra tidsåtgång för företag och de kan även innebära vissa ökade administrativa kostnader. Se nedan under punkten 3.

3. Beskrivning av vilka andra kostnader den föreslagna regleringen medför för företagen och vilka förändringar i verksamheten som företagen kan behöva vidta till följd av den föreslagna regleringen

Förslagen kan komma att påverka kostnaderna för enskilda huvudmän. Skolverket bedömer att lärare kan behöva läsa in sig på området och därefter utifrån detta planera undervisning. Utöver det kan förslagen medföra kostnader för utrustning till verksamheter och kompetensutveckling för annan personal än lärare. Kostnaderna beror på vilken digital kompetens som idag finns i verksamheterna och vilka investeringar som redan har gjorts i infrastrukturell utbyggnad och inköp av digitala verktyg. Respektive huvudman behöver göra en bedömning av behovet i de olika verksamheterna. Skolverket bedömer att det i nuvarande fall inte är möjligt att närmare bedöma kostnaderna och önskar i denna del hänvisa till sin redovisning av uppdraget om förslag till nationella it-strategier för

skolväsendet⁷. I denna framgår det att det exempelvis saknas underlag för mer exakta kostnadsberäkningar när det gäller såväl digitala verktyg som nödvändig infrastruktur.

Skolverket konstaterar dock att kostnader kan föräledas redan av regeringens beslut om ändringar i ämnesplanerna för svenska och svenska som andraspråk. Detta då huvudmän för gymnasieskolor redan genom regeringens beslut om ändringar i ämnesplanerna för svenska och svenska som andraspråk måste anpassa sig till de nya förutsättningarna. Mot bakgrund av detta bedömer Skolverket att de kostnader som i sig kan uppstå enbart på grund av ändringar i ämnesplanen avseende svenska för döva i hög utsträckning får anses vara av begränsad omfattning.

När det gäller läromedelsföretag kan även dessa åsamkas kostnader på grund av Skolverkets förslag. Dessa borde främst bestå i uppdateringar och anpassningar utifrån de nya förutsättningarna. Mot bakgrund av vad som har nämnts ovan bedöms en stor del av dessa kostnader inte föräledas av nuvarande förslag utan av regeringens beslut kring detta. Vidare kan det konstateras att Skolverket i sin redovisning av regeringsuppdragets⁸ har angett att när det gäller leverantörer inriktade på innehåll och metod, som till exempel läromedelsförlag, bedöms marknaden kunna öka kraftigt och utvecklingen av lärresurser av olika slag stimuleras.

4. Beskrivning av i vilken utsträckning regleringen kan komma att påverka konkurrensförhållandena för företagen

Regleringen borde inte innebära någon påverkan på företagens konkurrensförhållanden eftersom förslagen till förändringar kan komma att påverka alla berörda huvudmän m.fl.

5. Beskrivning av hur regleringen i andra avseenden kan komma att påverka företagen

Regleringen torde inte innebära någon övrig påverkan på företag.

6. Beskrivning av om särskilda hänsyn behöver tas till små företag vid reglernas utformning

Särskilda hänsyn behöver inte tas till små företag vid reglernas utformning.

D Samråd

Skolverket har i samband med föreskriftsarbetet genomfört webbenkäter riktade till lärare, rektorer och huvudmän vid enheter som erbjuder svenska för döva och yrkesdansarutbildning under våren 2016. Skolverket har vidare haft kontakt med SPSM (Specialpedagogiska skolmyndigheten). Skolverket har även under våren 2016 publicerat ett utkast på myndighetens webbplats under arbetets gång för att få ytterligare synpunkter på förslaget inför remissförfarandet. Skolverket har vidare anlitat referensgrupper med experter inom datavetenskap, verksamma lärare, lärarutbildare och ämnesexperter.

E Kontaktperson

Hans Almgren (yrkesdansarutbildning)
 Enheten för gymnasieskola
hans.almgren@skolverket.se
 08-527 33632

Anna Jägberg (svenska för döva)
 Enheten för gymnasieskola
anna.jagberg@skolverket.se
 08-527 33301

⁷ Se dnr 2015:01153, s. 49 ff

⁸ Se dnr 2015:01153, s. 55.